

Slektsforskning på reisende og omstreifere ***Inger Vindal Kvennodd***

Romanifolket kom til Sverige i 1523, finnes i norske kilder fra 1600-tallet. Øvre Eiker ble nevnt som område med tidlig bofasthet, finner romani på husmannsplasser fra ca 1860.

Kilder på internett:

LOR:

Landsorganisasjonen for Romanifolket (LOR) har egen side for slektsforum på nettstedet www.lor.no. Her finnes bl.a. Eilert Sundts tellinger fra 1859 og 1865, og "Fantefortegnelsen" (med register).

Digitalarkivet:

Eget passregister + webdebatt 14191 (leilighetsfunn av omstreifere)

DIS-Norge:

Egen side om etniske minoriteter: www.disnorge.no/genress/slektsforum

Dessuten Family Search, www.rhd.uit.no m.fl.

Det private nettstedet home.nonnet/khasselb/fremmed.htm -forhør av fremmede (fra tingbøker i Nord-og Midt-Norge)

Tips: I folketellinger m.m. kan en søke på "bl" (blikkenslager), straffang, livfange etc.

Kilder i arkivene:

Riksarkivet:

Finnes egne mapper om omstreifermisjonen, men det kreves innsynsrett for å få adgang til dette – misjonen ble nedlagt først i 1989. 1889-94 var lensmennene pålagt innrapportering av omstreifere – fulgt opp i varierende grad. Registreringer i 1935 og 1948 (1500 stykker) – en betydelig underregistrering.

Statsarkivene:

passregister, forhørsprotokoller, fattigsaker, dødsfallsprotokoller, presteattester.

Oslo Byarkiv:

Materiale fra arbeidsanstalter, kvinneklinikker m.m.

Nasjonalbiblioteket:

Eilert Sundt og Jacob Walnums håndskriftsamlinger, misjonens blader m.m.

Kommunearkivene:

skattelister, hjemstavnsforhør, fattigprotokoller, reisepass m.m.

Pågår et stort prosjekt med digitalisering av bilder av straffanger

Opplysninger finnes også i Kvennodds private slektsbase

”Bofaste omstreifere” (ikke-romani) ble kalt ”meltravere”.

Er utarbeidet et språkregister, i dag er det bare 2-300 mennesker som behersker språket, og de fleste er over 70 år.

Ønsker å registrere flere overnattingsplasser.

Innvandring til Kongsberg på 16-og 1700-tallet

Bjørn Ivar Berg

Melchior Mardorf kom til Sandsvør i 1538 – hadde vært protestantleder i Leipzig. Han rekrutterte Hans Glaser fra Schneeberg i Sachsen, som igjen rekrutterte flere - reiseruta fra 1539 er godt dokumentert. Ca.400 tyskere innvandret 1537-49 i forbindelse med bergverksdriften.

Omkring 1624 ble det rekruttert en hel del fra Sachsen og Hartz (jfr. inskripsjonene i Frokosteteinen ved Korset). Tobias Kupfer var lederen, kom til Norge i 1618.

Christian IV sendte en isbjørn og en svart ulvinne som gave til Kurfyrsten av Sachsen, overlevert av trompeter som reiste på kryss og tvers gjennom Tyskland.

Stor innvandring rett etter 1624 og en liten bølge etter pesten 1629-30, deretter mest nordmenn som ble rekruttert til Sølvverket. I 1640 var det 150 tyskere og 240 nordmenn - mange reiste dessuten tilbake igjen etter 1648.

En ny innvandringsbølge på 1680-tallet med Schlanbusch. Grunnleggeren av Bergseminaret, berglege Becker, var en annen viktig innvandrer.

På 1700-tallet lå andelen av tyskere rundt 1%.

Köhler-slekten var bergsmeder på 1600-tallet.

Stukenbrock var den siste tyskfødte berghauptmann, mens det var tysk prest til 1770.

Lorentz Lossius var på Kongsberg omkring 1630, før han så kvikne, grunnla røros

Huhnhausers oversikt over innvandrere på Kongsberg (1944) bygger på Ragnvald Størens utgave noen år tidligere – kan være upålitelig.

Relevans for Kulturminnerådet/Eiker Arkiv:

Begge emnene er veldig relevante i forhold til planene om oppfølging av "Mangfoldige minner"-prosjektet gjennom en utstilling på Vestfos Bruget med tilhørende arrangementer. LOR hadde en fin vandreutstilling som var laget i samarbeid med Telemark Museum og som kunne vært lånt inn til Bruget og kombinert med en lokal vinkling. Nettsteder som nevnes i foredraget kunne også brukes til å lage et lokalt vinklet foredrag.

Det kan være et mål å få til et foredrag med tilsvarende vinkling som Bjørn Ivar Bergs om innvandring til Eiker i forbindelse med bergverksdriften.